

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
Кафедра практичної психології та педагогіки**

**МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК В ЛОМЖІ
(Республіка Польща)**

**ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
Кафедра педагогіки та гуманітарних дисциплін**

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ» Волинської обласної ради**

ОСОБИСТІСТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

**Матеріали
ХІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

м. Львів, 23 квітня 2025 р.

Львів – 2025

Рекомендовано до друку вченою радою факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності 22 квітня 2025 року, протокол № 4.

Рецензенти:

Потапчук Євген Михайлович – доктор психологічних наук, професор;

Повстин Оксана Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор.

Особистість в екстремальних умовах: матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (23 квітня 2025 р., м. Львів).
Львів, 2025. 414 с.

Редакційна колегія:

доктор психологічних наук, доцент **Сірко Р. І.** (голова);

доктор педагогічних наук, професор **Аніщенко В. О.**;

доктор педагогічних наук, професор **Литвин А. В.**;

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник **Руденко Л. А.**;

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник **Вдович С. М.** (упорядник);

кандидат педагогічних наук **Марчук С. С.**;

кандидат педагогічних наук **Шарлович З. П.**

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглядаються психологічні особливості діяльності особистості в умовах воєнного стану, проблеми психологічного супроводу особистості, яка зазнала травматичного впливу, психолого-педагогічні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців до діяльності в екстремальних умовах, міждисциплінарні аспекти підготовки та діяльності особистості в екстремальних умовах.

Для науковців у галузі психології та педагогіки, психологів-практиків і педагогів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, аспірантів, ад'юнктів, докторантів.

Матеріали подано в авторській редакції.

© Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності, 2025

© Автори, 2025

Георгій Фараонов

Особливості психологічного супроводу військовослужбовців при посттравматичному стресовому розладі	169
---	-----

Надія Юнчик

Сюжетно-рольова гра як психологічний інструмент підтримки дітей дошкільного віку із травматичним досвідом	172
---	-----

Софія Ясюк

Розвиток емпатії у дітей дошкільного віку в умовах травматичного досвіду	176
--	-----

Розділ 3

Психолого-педагогічні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців до діяльності в екстремальних умовах

Михайло Козяр

Професійна підготовка майбутніх рятувальників в умовах війни	180
--	-----

Світлана Харченко

Почуття гумору як спосіб подолання стресу працівниками правоохоронних органів	182
---	-----

Андрій Цюприк

Психологічні особливості формування соціальної відповідальності в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців	185
---	-----

Руслана Ваврик

Професійна діяльність військового диригента Збройних сил України в умовах війни	188
---	-----

Юрій Вінтюк

Підготовка майбутніх фахових психологів до консультативної роботи на кризових лініях	191
--	-----

Оксана Вознюк

Військова освіта в Україні в контексті стандартів НАТО: формування професійної культури офіцера	195
---	-----

Олеся Дишко, Едуард Косинський

Гендерні особливості впливу освітнього процесу на стратегії протидії стресу	199
---	-----

<i>Ігор Коваль</i>	
Дослідження готовності майбутніх офіцерів служби цивільного захисту до саморозвитку	203
<i>Тетяна Матвійчук</i>	
Потенціал соціально-психологічного тренінгу в підготовці майбутніх учителів фізичної культури	205
<i>Алла Неурова, Каміла Курніль</i>	
Професійна психологічна підготовка підрозділів НГУ щодо формування у бійців мотивації до виконання завдань в бойових умовах (на прикладі окремого загону спеціального призначення Національної гвардії України «АЗОВ»)	210
<i>Надія Онушко, Оксана Бойчук</i>	
Наступність змісту навчання учнів і курсантів ДСНС у системі «ліцей – університет»	213
<i>Neonila Partyko, Yuanyue Lin</i>	
Relationship between Family Upbringing Styles in University Teachers' Families and Coping Strategies in Extreme Situations	217
<i>Володимир Слободяник, Юлія Левченко</i>	
Рівень особистісних домагань молоді, як суб'єктів самозбережувальної поведінки	221
<i>Олена Штена</i>	
Вплив саморефлексії на толерантність до невизначеності у студентів-психологів	225
<i>Олександр Морозовський</i>	
Психологічна підготовка поліцейських спостерігачів до участі в миротворчих місіях: чинники стресу, профілактика й адаптаційні стратегії	229
<i>Оксана Пилипець</i>	
Психологічний аспект подолання комунікативних бар'єрів у процесі вивчення іноземної мови	234
<i>Лілія Пилипенко, Юлія Чечільницька</i>	
До питання дослідження професійної мотивації майбутніх рятувальників	237
<i>Олег Саламон, Юлія Кагуй</i>	
Інноваційні підходи до психолого-педагогічної підготовки фахівців ризикованих професій	240

редбачає доброзичливе ставлення викладача, налагодження позитивних взаємин у студентській групі та усунення бар'єрів, які заважають активному спілкуванню.

Таким чином, для ефективного засвоєння іноземної мови важливо створювати умови, що сприяють самовираженню студентів та реалізації їхнього особистісного потенціалу через мовленнєву діяльність. Викладачам слід застосовувати навчальні методики, які стимулюють творче мислення, сприяють пошуку нестандартних рішень і залучають студентів до активної комунікації. Використання динамічних вправ, що підтримують мотивацію та інтерес до навчання, є ключовим фактором у цьому процесі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бокшань Г. І. Створення «ситуації успіху» як засіб забезпечення мотиваційної достатності на заняттях з іноземної мови. Гуманізм та освіта: X Міжнар. наук.-практ. конф. Вінниця, 2010. URL: <http://conf.vstu.vinnica.ua/humed/2010/4/>
2. Бучацька С. М. Психологічні особливості підготовки студентів з іноземної мови. Зб. наук. праць НАДСПУ. 2005. № 33. Ч. II. С. 139–142.
3. Пасічник О. О. До питання підвищення іншомовної компетентності студентів немовних спеціальностей: бар'єри та шляхи їх подолання. URL: http://elar.khmnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3684/1/Pasichnyk_O.pdf
4. Сопілко Н. В. Особливості подолання психологічних бар'єрів у студентів у процесі навчання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Н. В. Сопілко. Хмельницький, 2008. 20 с.
5. Яковлева Н. В. Психолого-педагогічні умови подолання комунікативних бар'єрів у процесі вивчення іноземної мови : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». Київ, 2003. 20 с.

Лілія Пилипенко, Юлія Чечільницька

ДО ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ

Питання професійної мотивації стає особливо актуальним, коли стосується професій із підвищеною небезпекою. Адже професійна мотивація сприятиме зростанню професіоналізму та, як наслідок, здатності й готовності виконувати свої обов'язки. Якщо згадати про рятувальників, як про найяскравіших представників таких професій, слід підкрес-

лити, що вони свідомо ризикують своїм життям, щоб рятувати людей. Тому важливо вивчити особливості професійної мотивації саме майбутніх рятувальників [1].

Професійну мотивацію майбутніх рятувальників розуміють як процес, та результати розвитку професійно значущих мотивів, які впливають із визнання цінності їх майбутньої професії, визначення ключових елементів службових обов'язків [3].

Професійну мотивацію, особливості формування і прояву мотивів, вивчалися такими науковцями як: Н. Афанасьєва, А. Маслоу, Л. Перелігіна, О. Тімченко, О. Вавринів, Р. Яремко та ін. О. Тімченко розробив класифікацію професійних мотивів для фахівців ризиконебезпечних професій. Він виокремив п'ять типів професійних мотивів: адекватний, ситуативний, конформіський, компенсаторний, і кримінальний. Розглянемо кожний із них детальніше. Так, адекватний тип вирізняється тим, що його ціннісні орієнтації та професійні мотиви гармонійно узгоджуються із суспільною поведінкою особистості. Для осіб із ситуативним типом, характерним є те, що їхній вибір професії пояснюється романтичною привабливістю або зосередженням на матеріальних вигодах. Щодо конформіського, то він зустрічається в тих, хто обрав професію під впливом думки референтної групи чи близького оточення. Компенсаторний тип є властивим тим людям, які прагнуть подолати свої слабкі сторони через обрану професійну діяльність. Кримінальний тип, у той же час, відрізняється антисоціальною орієнтованістю та схильністю використовувати професію для задоволення власних корисливих інтересів [2].

Учені також розглядають професійну мотивацію рятувальників, як: багатогранне явище, яке охоплює кілька аспектів. Це система мотивів, які підсилюють, спрямовують і налаштовують особистість на виконання професійних завдань, а також форма стимулу, яка включає різноманітні види спонукання, такі як потреби, інтереси, цілі та мотиви. Вона полягає у цілеспрямованому заохоченні особистості до професійної діяльності з урахуванням її індивідуальних потреб, прагнень та кар'єрних цілей. Мотивація визначається як процес і результат розвитку потреб та професійних стимулів, виступаючи важливою якістю для успішного виконання роботи. Цю концепцію можна описати як багаторівневу динамічну систему, компоненти якої змінюються у процесі професійної діяльності [1].

Мотивація скеровує поведінку особистості, зважаючи на її потреби. Основні мотиви особистості суттєво впливають на її поведінку та діяльність, зокрема і в професійній сфері. Вибір людиною певного виду діяльності часто свідчить про здатність цієї роботи задовольнити її основні потреби і бажання. Мотивація визначає рівень професійної активності особистості, формуючись через співвідношення різноманітних стимулів, які утворюють мотиваційну сферу. До таких стимулів належать професійне покликання, кар'єрний ріст, потреба в праці, ціннісні орієнтації, а також конкретні мотиви, що спрямовують професійну діяльність. На основі цього можна сказати про те, що мотивація професійної діяльності – це процес та результат формування професійно значущих мотивів. Діяльність майбутніх рятувальників вирізняється екстремальними умовами роботи, виконанням завдань, що нерідко супроводжується ризиком для життя та здоров'я як самих рятувальників, так і людей які перебувають поряд, і саме ці аспекти підвищують рівень необхідності вивчення їхньої професійної мотивації. Професійна мотивація майбутніх рятувальників значною мірою визначається сформованістю їхніх професійно важливих мотивів. У кожного кандидата мотиви вибору професії можуть бути різними. Для одних ключовим є соціальне визнання та можливість самореалізації, тоді як для інших пріоритетними можуть бути висока заробітна плата та налагодження соціальних зв'язків [4].

Отже, можемо зробити висновок, що професійна мотивація майбутніх рятувальників – це важливий чинник, який визначає здатність до виконання службових завдань в екстремальних ситуаціях. Вона виникає під впливом різних факторів, серед яких цінності, професійні потреби, визнання в суспільстві та інші. Науковці визначають, що професійна мотивація постійно змінюється з набуттям професійного досвіду та розвитком особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вавринів О. С. Професійна мотивація майбутніх рятувальників до діяльності в особливих умовах. Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів: Матеріали I Всеукр. наук.- практ. конф., 15 лют. 2018 р., м. Кривий Ріг. Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2018. С. 343–345.
2. Тімченко О. В. Професійний стрес працівників органів внутрішніх справ України (концептуалізація, прогнозування, діагностика та корекція): дис. ... доктора психол. наук: 19.00.06. Харків, 2003. 427 с.

3. Яремко Р. Я. Соціально-психологічні особливості розвитку професійної самореалізації майбутніх фахівців з пожежної безпеки: дис. ...канд. психол. наук: 19.00.05. Київ, 2022. 267 с.
4. Яремко Р. Я. Дослідження професійної мотивації майбутніх рятувальників. Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Сєверодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. № 3 (56). Т. 2. С. 354–362.

Олег Саламон, Юлія Кагуй
Науковий керівник –Олег Саламон

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ РИЗИКОВАНИХ ПРОФЕСІЙ

Підготовленість впливає на ставлення фахівців до свого здоров'я, життєдіяльності, досягнення високих професійних результатів, колег, родичів, близьких людей. Тобто необхідні заходи щодо управління стресом, формування необхідного рівня стресостійкості рятувальників [1–3].

У сучасних умовах психологічна підготовка є невід'ємною складовою комплексної підготовки фахівців ризикованих професій. Уміння вчасно і правильно в екстремальних умовах розуміти вимоги, які висуває професійна діяльність до фахівців, дозволяє зосередити навчання насамперед на формуванні спеціальної екстремально-орієнтованої свідомості, використовуючи спеціальні психологічні засоби, що підвищують психологічну стійкість персоналу [4].

Емоційний стан майбутніх фахівців – це цілісна характеристика психічної складової їх діяльності в повсякденних і особливо екстремальних умовах, готовності протистояти стресогенному впливу стрес-факторів несприятливих ситуацій професійної діяльності. Психолого-педагогічна підготовка включає практичну системну здатність протистояти сильним збудженням і емоційним навантаженням під впливом службових стресів і комплексну практичну здатність безперешкодно підтримувати високий рівень професійної діяльності. Це практична здатність їхньої психіки зберігати високу функціональну активність в умовах службових стресових факторів, особливо в екстремальних умовах [5].

Таким чином, належний рівень психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців ризикованих професій є необхідною психологічною умовою формування їх індивідуальності як професіоналів. Основним її

Хлонь Олександр Михайлович – доцент кафедри філософії та психології Київський університет інтелектуальної власності та права, кандидат психологічних наук, доцент

Цао Юй – здобувачка освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», освітня програма «Психологія»

Цюпенко Тетяна Анатоліївна – викладач кафедри правознавства та гуманітарних дисциплін Вінницького навчально-наукового інституту економіки Західноукраїнського національного університету, аспірантка кафедри психології та соціальної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Цюприк Андрій Ярославович – завідувач кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор педагогічних наук, доцент

Чайковська Анастасія-Олена Ігорівна – здобувачка освіти першого (бакалаврського) рівня освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка, освітня програма «Спеціальна освіта (Логопедія)»

Чечільницька Юлія Дмитрівна – здобувачка освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, освітня програма «Екстремальна та кризова психологія»

Чупандіна Галина Василівна – здобувачка освіти третього (освітньо-наукового) рівня освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, освітня програма «Соціальна робота».

Шаптала Руслана Євгенівна – здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

Швалб Антон Юрійович – доцент кафедри прикладної психології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат психологічних наук, доцент

Ларіонов Станіслав Олександрович – начальник кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, доцент

Литвин Андрій Віленович – професор кафедри практичної психології та педагогіки факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор педагогічних наук, професор

Лозинська Ольга Миколаївна – викладач кафедри практичної психології та педагогіки факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

Макогончук Наталія Віталіївна – доцент кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, кандидат педагогічних наук, доцент

Пилипенко Лілія Віталіївна – старший викладач кафедри практичної психології та педагогіки факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

Призванська Роксоляна Антонівна – доцент кафедри спеціальної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка, голова Українського центру психології безпеки, кандидат психологічних наук, доцент

Руденко Лариса Анатоліївна – професор кафедри практичної психології та педагогіки факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор педагогічних наук, професор

Сулятицький Іван Васильович – доцент кафедри спеціальної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка, Голова українського центру психології безпеки, кандидат психологічних наук, доцент

Тарасенко Неллі Вікторівна – доцент кафедри соціальної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, кандидат педагогічних наук, доцент

Фаловська Ірина Дмитрівна – доцентка кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, кандидат економічних наук

Наукове видання

ОСОБИСТІСТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Матеріали

XII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю

Літературне редагування, верстка – С. М. Вдович

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності